

Platon: Om Sokrates og demokratiet

5 *Platon, 427-347 f.Kr., græsk filosof; ved siden af sin elev Aristoteles grundlægger af europæisk filosofi. Platon blev tidligt inspireret af Sokrates, hvis henrettelse gjorde ham til en skarp kritiker af demokratiet. I sit filosofiske forfatterskab lader han oftest 'Sokrates' føre ordet.*

- [Protagoras:] Det, jeg underviser i, er sund overvejelse, både i private anliggender – hvordan man bedst styrer sin husholdning – og i offentlige anliggender – hvordan man realiserer sit størst mulige potentiale for succes i politisk debat og handling.

10 - [Sokrates:] Forstår jeg, hvad du siger? [...] Det lyder, som om du taler om borgerkunsten og lover at gøre mennesker til gode borgere.«

- [Protagoras:] Det er præcis, hvad jeg påstår, Sokrates.«

15 - [Sokrates:] Nå, så er det sandelig en beundringsværdig kunnen, du har udviklet, hvis det virkelig forholder sig sådan. Der er ingen grund til, at jeg siger dig andet end præcis, hvad jeg mener. Sandheden er, Protagoras, at jeg aldrig har ment, at dette kunne læres; men når du siger, at det kan, kan jeg dårligt tvivle på det. Det er kun rimeligt, at jeg forklarer, hvorfra jeg har fået den opfattelse, at dette ikke er noget, der kan læres, ikke noget, der kan overføres fra ét menneske til et andet. Jeg hævder sammen med resten af den græske verden, at athenerne er kloge. Og jeg iagttager, at når vi samles i folkeforsamlingen, og byen skal træffe beslutning om et byggeri, tilkalder vi bygmestre for at rådgive os; hvis det drejer sig om skibsbygning, tilkalder vi skibsbyggere; og således med alt, hvad der anses for at kunne læres og undervises i. Men hvis nogen anden, en person der ikke regnes for håndværker, forsøger at rådgive dem, uanset hvor smuk, rig eller fornemt født han måtte være, så accepterer de ham ikke. De ler ad ham og hysser på ham, indtil han enten selv opgiver at tale og træder ned fra talerstolen, eller bueskyttekorpset¹ fjerner ham med magt efter rådets² ordre. Sådan forholder de sig i sager, som de anser for tekniske. Men når det drejer sig om at rådslå om byens styre, kan enhver rejse sig og give råd – tømrer, smed, skomager, købmand, skibsfører, rig mand, fattig mand, fornemt født, lavt født – det er ligegyldigt – og ingen bebrejder ham, at han vover at give råd uden forudgående oplæring hos en lærer. Grunden er klar: De mener ikke, at dette kan læres. Og det samme princip gælder ikke blot i det offentlige liv, men også i privatlivet, hvor selv de klogeste og bedste blandt vores borgere er ude af stand til at overføre de dyder, de selv besidder, til andre.

20
25
30

Protagoras 318E-319E. Efter J. M. Cooper (red.): Plato – Complete Works, Indianapolis (1997)

¹ Korps af skythiske bueskytter, der sørgede for ro og orden under folkeforsamlingerne

² Det såkaldte prytanråd, der ledede forretningsordenen